

Dviguba pilietybė kaip norma, o ne privilegija

Rimantas LEONAVIČIUS

Seimas svarsto... Viena naujienų agentūra užsako tyrimų agentūrai apklausą... Konstitucinis Teismas analizuoja, kaip vertinti Seimo pasiūlymą... Konferencijoje „Idėja Lietuvai“ galutinai nuspręsta, jog viena iš tų idėjų yra dvigubos pilietybės realizavimas... Daug mažų detalių, kurių, deja, negalime sudėti į vieną didelį paveikslą.

Tam, kad prieš pradėdami skaityti susidarytumėte skaidresnę nuomonę, reikėtų pasakyti, jog pats turiu dvigubą pilietybę: gimtojo Urugvajaus ir Lietuvos, kaip lietuvio sūnus. Tik dėl Urugvajaus išlaikau savo gimtojo krašto pilietybę, nes Urugvajaus Konstitucijos 81 straipsnis sako, kad negalima jos atsisakyti. Nieko nesakoma apie kitos pilietybės įsigijimą. Prisipažinsiu – dėl savo situacijos man nėra lengviau tokia tema kalbėti. Gauti Lietuvos pilietybę, net turint toki „pranašumą“, nebuvo lengva. Ir be to „pranašumo“ turėjau teisę ją gauti, nes mano abu tėvai yra lietuviai, iš kurių tik vienas gimęs Lietuvoje, bet tai mažai ką keičia.

Po Nepriklausomybės atkūrimo 1990 metais būnant Lietuvoje atrodė neįtikėtina, kad galima būti ir kitos valstybės piliečiu. Juk tiek daug buvo kovota dėl laisvės! Buvo sunku suvokti, kad žmogui negali būti suteikta teisė būti dviejų valstybių piliečiu. O dar juk yra tiek daug užsieniečių, kurie jaučiasi lietuviais ir nori tapti visateisiais piliečiais.

Geras to pavyzdys užsienyje yra kitataučių, vietinių žmonių aktyvus dalyvavimas lietuvių bendruomenių gyvenime. Jie nieko bendro su Lietuva neturi, net jokių antros eilės pusseserių. Galbūt pateko į bendruomenę manydami, kad tai yra kultūros centras, kuriame smagu praleisti laisvalaikį, arba gal koks lietuvių kilmės draugas atvedė į renginį. Daug kam tai gali atrodyti keista ir neįtikėtina, bet iš tiesų yra žmonių, kurių noras tapti lietuviais dažniausiai gimsta dėl to, jog jie neranda savęs ir negali susitapatinti su šalimi, iš kurios yra kilę. Ir paaiškink tu

jiems, kad pilietybė yra oficialus dokumentas, o ne tapatybės simbolis!

Prieš Lietuvai įstojant į Europos Sąjungą bei NATO toks scenarijus - vienu metu būti dviejų šalių piliečiu - atrodė visiška utopija. Kiek vėliau, su galimybe laisvai judėti po visą Europą, atsivėrė ir galimybė pažinti kitas kultūras tiek lietuviams užsienyje, tiek užsienio svečiams Lietuvoje. Daugelis iš jų - tremtinių vaikaičiai, taip pat emigrantai, senosios „dipukų“ kartos vaikaičiai ir net karo pabėgėliai iš Artimųjų Rytų bei Ukrainos. Su jais galime susipažinti ir Lietuvoje, nes labai daug jų mokosi Vilniaus „Lietuvių namuose“ - tai mokykla, kuri šiemet suskaičiuos 28 gyvenimo metus.

Kai pačiam nereikia niekur bėgti, nieko užpildyti ir nieko laukti, yra lengva, bet kai šalia savęs matai žmogų iš Baltarusijos, kurio seneliai lietuviai, o jis pats jau ne, pasidaro labai sunku. Nes priėjimas prie visų galimų socialinės apsaugos paslaugų, kurioms gauti reikia turėti lietuvišką asmens kodą, jam yra iš anksto apribotas. Vien dėl to turime vieną svarbią priežastį siekti teisės turėti dvigubą pilietybę. Tačiau kalbame ne vien apie tai: juk kalbame apie žmones, kuriems dviguba pilietybė nėra tiesiog simbolis - daug kam tai yra ir gyvenimo tikslas. Nesvarbu, ar tai yra močiutės noras, kad vaikaitis turėtų pilietybę, o jis vis tiek toliau gyvens ir dirbs Kanadoje. Nesvarbu, ar tai yra karo pabėgėlis, kuris nieko bendro neturi su Lietuva, bet jaučiasi dėkingas už galimybę gauti prieglobstį šalyje, patyrusioje panašius skaudžius įvykius. Tačiau Konstitucinis Teismas, regis, to nesupranta. Jo užduotis yra tik vadovautis Konstitucija, o kitos valdymo pakopos (vykdomoji bei įstatymų leidžiamoji) turėtų paklusti. Suprantama, kad kai kuriuos žmones apima nusivylimas dėl „lengvo dalinimosi“ pilietybėmis, bet vertėtų suvokti, kad, praradę pilietybę čia, jie gali negauti jos ten. Kitaip tariant, Jungtinėje Karalystėje yra piliečių, kuriems po *Brexito* Lietuvos pilietybė nebepadės likti šalyje, ir tikėtina, kad jie atsisakys pastarosios, kad tik gautų pilietybę tos valstybės, kurioje ketina gyventi.

Dviguba pilietybė turi būti norma, o ne privilegija. Jokia šalis nenori dalinti pasų visiems atvykusiems taip, lyg tai būtų atvirukas arba raktų pakabukas. Turėti Lietuvos pilietybę reiškia ir tam tikrą atsakomybę. Jau yra griežti reikalavimai, kad ją gaunančiam žmogui nebūtų taip lengva, kad toks kelias būtų sudėtingas ir reiktų labai daug kantrybės.

Be to, verta pagalvoti ir apie pavojų. Taip, net vienos idėjos šalininkai turi prisipažinti, kad viskas nėra paprasta ir nėra tik „spardoma į vienus vartus“,

kitaip jau būtų priimtas įstatymas ir aš nerašyčiau apie visa tai. Nesukūrus apgalvotos sistemos, kuri padėtų išvengti pavojaus, tai priverstų prie pavojaus iškėlimo. Kalbant apie užsienį - daug kas galėtų pasinaudoti proga turėti dvi pilietybes, bet toliau rinktis gyventi ne Lietuvoje, kas būtų teisėta, bet labai liūdna. Kita pavojaus forma galėtų būti užsieniečių atvykimas į Lietuvą kaip „įėjimas į Europos Sąjungą“. Panašų scenarijų jau matome kitose ES valstybėse, tačiau jų gyventojų skaičius, geografinė padėtis ir įstatymai visai kitokie negu Lietuvos, todėl tai gal ir pateisinama (be to, ne mūsų reikalas ten kištis, kai patiems yra ką veikti).

Esmė ta, kad Lietuvoje tiesiog akis bado politikų aktyvumo trūkumas, gerų įstatymų projektus pamatome tik tada, kai kyla visuomenės nepasitenkinimas; trūksta racionalumo ir loginio mąstymo Konstituciniame Teisme, kuriam vertėtų nepamiršti, jog negalima daryti sprendimų, peržengiant turimus įgaliojimus. Tačiau matomas ir akivaizdus visuomenės susidomėjimas šita tema, net jeigu ne visus ji tiesiogiai liečia.

Padėti žmogui kovoti dėl savo teisių turėtų būti mūsų visų pareiga. Tik tada galėtume pasigirti, jog esame neabejinga tauta. Bandykime įsivaizduoti, kaip atrodytų Lietuva po trisdešimties metų, jeigu nebūtų dvigubos pilietybės: gal didėtų emigracija ir mažėtų piliečių skaičius, nes daugelis pasirinktų turėti tos šalies pilietybę, į kurią išvažiavo, atsisakydami Lietuvos. Taip pat prarastume galimybę priimti naujų žmonių, kuriems Lietuva galėtų būti naujos gyvenimo pradžios vieta, paliktume juos ir save pačius nežinioje.

O jeigu dvigubos pilietybės įstatymo projektas sulauktų „žalios šviesos“ iš tų žmonių, kurie gali tai pakeisti, dabar daugelis išvažiavusių piliečių turėtų pasirinkimo laisvę, galėtų be streso ir apribojimų rinktis, kur toliau gyventi ir realizuoti save, žinodami, kad Lietuvoje visada bus laukiami ir jiems nereikės prarasti savo tapatybės dėl to, jog gyvena kitur. Gal atvažiuotų tarpukario metais išvykusių žmonių giminės, Lietuvoje planuojantys gyventi taip, kad jiems nereikėtų kartoti šeimos likimo. Gal būtų kiek rizikinga dėl žmonių mišrumo, kuriam priešinasi pati lietuvių išmintis. Tačiau nepamirškime, kad mūsų istorijoje buvo daug atvejų, kai net kunigaikščiai priėmė kitataučius, o mes patys išvažiuodavome į kitus žemynus ieškoti geresnio rytojaus ir išnešdami, ir parsinešdami truputį kultūros, papročių ir savitumo, kurie išliko iki šių dienų.

Straipsnis spausdintas žurnalo „Pasaulio lietuvis“ 2018 m. gegužės mėn. 5/567.

Mielai pasidalysime žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

